

УМЈЕСТО ПРЕДГОВОРА

Релативно је мало књига писаних на српском језику, које обрађују проблем збрињавања ратне ране. Оне се обично пишу после рата, а стечена искуства у ратној хирургији су драгоцјена, како за ратну, тако и за мирнодопску трауму.

Ова књига писана у рату, аутентичан је свједок времена и проблема на које се приликом рада наилазило и начина њиховог рјешавања, при чему се налазио склад између могућности и потреба. Због тога ће познавалац спољне фиксације, на неким фотографијама у овој књизи видјети спољни фиксатор неадекватно постављен, што управо свједочи о контексту односа могућности - потребе.

Поносан сам што сам у току рата радио с медицинским особљем Хируршке клинике Клиничког центра у Бањој Луци, које је с огромним напорима успијевало обављати свој посао професионално, лијечећи рањене и повријеђене по приоритету хируршког збрињавања. При томе, нисмо дијелили пацијенте по националној припадности, вјери, или војсци којој припадају, а скромне залихе крви, лијекова и фиксатора распоређивали по медицинским индикацијама.

Захвалан сам особљу Хируршке клинике Клиничког центра Бања Лука, што ме по доласку из Бихаћа прихватило као свога и омогућило да заједно с њима дам допринос очувању људских живота и умањењу људске патње.

Захвалан сам доц. др Милораду Митковићу на стручним консултацијама и помоћи при писању. Приликом производње спољних фиксатора типа М 20 током рата у „Чајавцу“, доц. др Митковић се одрекао материјалне накнаде, што представља гест племенитости и солидарности.

PREFACE

There are a relatively small number of books in Serbian elaborating the problem of the treatment of the war wound. These are usually written to late. The experience gained in war - time surgery is precious for both war-time and peace-time traumatology.

This book, written during war, is an authentic witness of the times and the problems we faced in our work. It discusses the methods we used to resolve the discrepancies between the means and the needs with which we were faced. An expert in external fixation may find in some pictures that the external fixator appears to be applied incorrectly. This merely illustrates the relation between the possibilities and the needs.

I am proud to have worked with the staff of the Banjaluka Surgery Clinic during the war. They spared no pains in performing their job in a professional way. They treated the wounded and the injured respecting the priority of surgical need. They made no distinction between patients of different nationalities, religions, or armies membership. They used modest quantities of blood, medicines and fixators to all patients according to medical need.

I am grateful to the staff of the Surgery Clinic of the Banjaluka Clinical Centre for accepting me as one of them when I came from Bihac and for allowing me to contribute to their efforts to save human lives and alleviate human suffering.

I am grateful to Dr Milorad Mitkovitsh for his professional consultations and help.

In the process of manufacturing external fixators type M20 in wartime by "Cajavec" Co., Dr Mitkovitsh refused any financial compensation. I regard this as an act of generosity and solidarity. I am grateful to Dr Finn Warburg, a great man and surgeon, for reviewing of this

Захваљујем проф. др Finnu Warburgu на рецензији књиге, и изузетно корисним сугестијама и савјетима при писању књиге. Стручном обуком нашег кадра омогућио нам је извођење широког дијапазона оперативних захвата, које до тада нисмо радили. Снабдијевао нас је стручном литературом, захваљујући чему смо могли пратити најновије токове у ортопедској хирургији.

Захвалан сам у своје име и име својих колега Данској мобилној болници у Бањој Луци у којој је у току рата урађено више од 2500 оперативних захвата у општој анестезији и која је истовремено обезбједила санитарски материјал којим смо урадили више од 5000 операција. Данска мобилна болница нам је осим тога, најсавременијом технологијом омогућила да у њеној операционој сали изводимо најсложеније оперативне захвате коштане хирургије. Престанком ратних дејстава наша сарадња са Данском мобилном болницом и даље траје, надам се, на обострано задовољство.

Захваљујем се Међународном комитету Црвеног крста (МКЦК) на сталној подршци и помоћи у хирушком материјалу и благовременим реаговањима на наше потребе.

Захваљујем се проф. др Богдану Жигићу на несегичним савјетима и помоћи при стварању ове књиге.

Захваљујем се на помоћи и dr Cynthia A. Lacy M.D. из Калифорније и свештенику Радмилу Стокићу из Цркве Свети Аранђел у Саратоги.

Да бих са породицом лакше преживио ратне страхоте, помогли су ми пријатељи Бијелићи - Мићко и Баја, без којих би све било много теже.

Моја породица, супруга Гордана, дјеца Милан и Ивана, представљали су стуб, који ми је помогао да стоички поднесем сва психичка и физичка оптерећења која у овом рату нису била мала.

Волио бих да нисам био свједок и учесник овог рата, да нисам видио страхоте које рат људима наноси и да никад нисам имао прилику да напишем ову књигу.

Желио бих да ниједан лекар на свијету више не буде у прилици да пише о својим искуствима у вези с ратним повредама.

Предраг Грубор

book and for his suggestions and advice. Educating our staff he helped us to introduce a broad spectrum of operative procedures which we have not performed before. He enabled us to follow the contemporary scientific literature in the orthopaedic surgery. On behalf of my colleagues and on my own behalf I would like to thank Danish Mobile Hospital Banjaluka where, during the war, more than 2.500 surgeries under general anaesthesia were performed and which provided medical material for other 5.000 surgeries. Danish Mobile Hospital with its high technology equipment enabled us to perform the most complicated procedures in bone surgery. Now, when the war activities have stopped our cooperation continues, I hope, to the mutual satisfaction.

I am grateful to the International Committee of the Red Cross (ICRC), for their continuous support and assistance with the surgical material as well as prompt responses to our needs.

I thank Dr Bogdan Zhigitsh for his unselfish advice and help in writing this book.

I am grateful for the help from Dr Cynthia Lacy, Camino Medical Group, Sunnyvale, California, who attended the II Congress of War Medicine in Banjaluka with the Serbian Orthodox priest Radmilo Stokic of The Archangel Orthodox Church in Saratoga, California. Thanks go to my friends the Bijelics, Micko and Baja, without whom all this would have been even more difficult. My wife Gordana and my children, Milan and Ivana, were my main support and they helped me to with the physical and mental burdens which were great in this war.

I wish I had never been a witness and participant in this war. I wish I had never seen human tragedy caused by war and to never had to write such a book. I hope no other doctor in the world ever has to write about his experience treating war wounds.

Predrag Grubor